

Tevfik Fikret'in Bulgaristan Türk Edebiyatındaki İzleri Üzerine

Vedat Yeşilçiçek*

Erol Sakallı**

Özet

Türk dünyasının önemli bir bölümünü oluşturan Balkan Türkleri burada sadece kimliklerini korumakla kalmamış aynı zamanda zengin bir edebiyat da oluşturmuşlardır. Özellikle başlarda sözlü gelenek şeklinde devam eden Bulgaristan Türk edebiyatı ise daha sonraları yazılı edebiyatta da nitelik ve nicelik bakımından önemli eserler ortaya koymuştur. Ne var ki, İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden dönemdeki sosyalist iktidar, edebiyatı bir ideoloji aracı olarak kullanmış ve edebiyat aracılığıyla sistemin propagandası yapılmıştır. Bu dönemde, Türkiye'deki bazı şair ve yazarların eserleri de Bulgaristan Türklerine ulaşırken bazıları da o dönem şair ve yazarlarına fikrî anlamda etki etmiştir. Anadolu Türkleriyle Balkan Türkleri arasındaki bu etkileşimi ortaya koymak bakımından makalemizde Niyazi Hüseyinof ve Mehmet Çavuşef tarafından hazırlanan *Çocuklara Şiirler* adlı kitap ile Tevfik Fikret'in *Şermin* adlı eserini karşılaştırarak, Tevfik Fikret'in Bulgaristan Türk edebiyatı üzerindeki izlerini incelemeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Bulgaristan Türk Edebiyatı, Tevfik Fikret, İdeoloji.

On the Influence of Tevfik Fikret on the Turkish Literature in Bulgaria

Abstract: Turks living in the Balkans, who comprise a huge part of the Turkish world, have not only preserved their national identity but created a rich literature. This literature, initially an oral one, has later created a written literature rich in terms of both quality and quantity. However, during the era following the World War II, the Socialist government used literature as a means of ideology and propagandized the system. During the same era, while some of the Anatolian poets and novelists' works were accessible by the Turks in Bulgaria, others influenced them ideologically. To show this interaction between Anatolian Turks and Turks in Bulgaria, we

* Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

** Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

have, in our article, compared *Çocuklara Şiirler* prepared by Niyazi Hüseyinof and Mehmet Çavuşef with *Şermin* by Tevfik Fikret and tried to study the influence of Fikret on Turkish Literature of Bulgaria.

Key Words: Turkish Literature of Bulgaria, Tevfik Fikret, Ideology.

Asıl adı Mehmed Tevfik (doğumuna düşürülen tarihe göre Muhammed Tevfik) olan Tevfik Fikret 24 Aralık 1867'de İstanbul'da doğdu (Akay, 2007: 15). Edebiyat-ı Cedide olarak da isimlendirdiğimiz ancak daha çok Servet-i Fünun olarak bilinen (1876-1901) dönemin nazım alanındaki en önemli isimlerinden biri hatta en önemli ismidir. Fikret'in Türk şiirine ve düşünce hayatına taşıdığı yenilikler birçok araştırmanın konusu olmuştur. Mehmet Kaplan, Tevfik Fikret (Devir- Şahsiyet- Eser) adlı çalışmasında Servet-i Fünun dönemini ve Fikret'i anlatmadan önce geniş bir perspektifle Tanzimat'tan başlayarak gelişen ve farklılaşan edebi, tarihi ve sosyal olayları inceler. Kaplan, önemli isimlerden ayrı ayrı olmak kaydıyla, kısaca bahseder ve "Teşekkül Sebepleri" başlığı altında Servet-i Fünun döneminin oluşum sürecini anlatır. Bu bölümün girişinde Kaplan,

"Ortak bir duyuş tarzı ve üslup özelliklerine sahip olması dolayısıyla genellikle edebi bir mektup olarak görülen Servet-i Fünun edebiyatı veya Edebiyat-ı Cedide' nin doğuş ve teşekkülüne dair ileri sürülen fikirler, karışık ve birbirine zıddır." (Kaplan, 1987: 31)

tespitini yaptıktan sonra Halit Ziya'nın Servet-i Fünun dergisinde Tevfik Fikret hakkında yayınlanan bir yazısındaki şu cümlelere yer verir:

"...Altı asırdan beri yapılmamış bir inkılâbı yapan Türk edebiyatını Yeni ufuklara doğru götüren harkulade bir adımı bir kâşif..." (Kaplan, 1987: 31)

Fikret hususunda yapılan bu değerlendirmeler, 19. Asır Türk edebiyatını konu edinen hemen hemen bütün akademik çalışmalarda karşımıza çıkar. İsmail Parlatır, Tevfik Fikret'in dil ve edebiyat yazılarını "Tevfik Fikret Dil ve Edebiyat Yazıları" adıyla derlediği eserinde, Fikret'le ilgili şu değerlendirmeyi yapar:

"Servet-i Fünun edebi hareketinin önde gelen sanatçılarından olan Tevfik Fikret, edebiyat dünyamızda daha çok şair olarak tanınmış ve yerini almıştır." (Parlatır, 1993: X)

Tanpınar'ın Tevfik Fikret'le ilgili yorumu ise son dönemde dikkate değerdir. Tanpınar,

“... Fikret benim için bir şairden ziyade bir kahramandır.”
(Tanpınar, 1985: 260)

Benzer bir değerlendirmeyi de Orhan Okay yapmaktadır. “Tevfik Fikret ve Şiir Sanatı” başlıklı yazısında Fikret için:

“Fikret, 19. asır şiirimiz için, emsallerinden farklı bir mizacın şairidir.” (Okay, 1909: 137)

tespitini yapan Okay ve benzer değerlendirmeleri yapan araştırmacılar müştereken Tevfik Fikret’in 19.yy Türk şiirinde dile genel bir ifadeyle 19. Asır edebiyatı ve düşünce hayatımızdaki özgürlüğüne vurgu yapmaktadır.

Çalışmamız Fikret hakkındaki bu ortak düşüncelerin derinliğini, sınırlarını araştırmayı malumun ilamı üzerinden yorumlar yapmayı hedeflememektedir. Tevfik Fikret’in edebi şahsiyetinin ayrılmaz bir parçası olan ideolojik kimliği ve bu kimliğin tesir alanı yazımızın asıl konusunu teşkil etmektedir.

Tevfik Fikret’in şiirlerine sinen ideolojik unsurlar, bu devirde sadece bir edebi tartışmanın sınırları içerisinde kalmayıp, büyük siyasi tartışmaların tetikleyicisi olmuşlardır. Sadece örnek olması bakımından, 1901’de yayınladığı “Sis” adlı şiiriyle, 1905’te yayınladığı “Tarih-i Kadim” şiirinin yarattığı siyasi tartışmaları hatırlamak bu konuda yeterli olacaktır. *Haluk’un Vedaı, Haluk’un Amentüsü, Promete, Han-ı Yağma, Doksan Beşe Doğru, Bir Lahza-i Taahhur* vb. şiirlerinin devrin inkılâpçı gençleri üzerinde yarattığı tesir ile özellikle Mehmet Akif ve onun gibi düşünen aydınlar üzerinde yarattığı tepki, az önce sözü edilen tartışmaların cephelerini göstermek bakımından önemlidir. Nihayet Akif- Fikret çatışmasının ilerleyen dönemde Nazım Hikmet, Necip Fazıl sembol isimleriyle devam etmiş olması, bir yönüyle bu kadim tartışmanın Türk düşünce hayatındaki önemine, bir yönüyle de 19. Asır sonrası Türk edebiyatının serencamına işaret eder. Bu açıdan, Tevfik Fikret’in şiirlerini topladığı ve ilk baskısını 1899’da, 1901-1908 yılları arasında yazıp yayınladığı şiirleri de ekleyerek 1910 ve 1911’de iki defa bastırıldığı “Rübab-ı Şikeste” (Büyük Türk Klasikleri, 9.c. 1989: 279) adlı eserini çalışmamızın dışında bırakarak, onun 1915’te Eğitimci Satı Bey’in tavsiyelerine uyararak çocuklar için yazdığı “Şermin” isimli çalışması üzerinde duracağız.

Tevfik Fikret’in “Şermin” adlı eserinde ortaya koyduğu ideolojik yaklaşımının bugünkü sınırlarımız dışında kalan soydaş topluluklar üzerindeki etkisi, buralarda benzer metinler oluşturulmasına yol açmıştır. Burada, soydaş topluluklar üzerindeki komünist ideolojinin varlığı

unutulmamalıdır. Bu anlamda 1955'te Bulgaristan'da yayınlanan ve "Çocuklara Şiirler" adını taşıyan eser, bu tesiri örneklemek bakımından çalışmamızın konusunu teşkil etmektedir.

Şermin, Fikret'in hayatının son yıllarında hece vezni ile ve sade bir dille çocuklar için yazdığı manzumardan ibaret olan şiir kitabıdır. (Kaplan 1997, 183) değerlendirmesini yapan Kaplan, kitabın ideolojisi hakkındaki "şairin özlediği "yeni insan tipi" ile yakından ilgilidir. ... Fikir itibarıyla geliştirilen "yeni insan tipi"nin çocuk terbiyesiyle tatbik edilen bir şekilden ibarettir." (Kaplan 1997, 183) değerlendirmesi edebi bir tespitten çok Fikret'in ideolojik yaklaşımını ortaya koymasını bakımından önemlidir. Kaplan:

"Bir örnek olarak kendisini bile "köhne" bulan Fikret, uzun yıllar çalıştığı Amerikan Kolejinde, eski Türkçe ve Fransız örneğinden tamamiyle farklı bir terbiye metodu ile karşılaşmış ve oğlu Haluk'u bu terbiyeye göre yetiştirmek istemiştir."

"Yeni insan tipi"nin "yeni bir terbiye" metodu ile yetiştirilebileceğine inanan Fikret, "Yeni mektep" adında bir okul kurmak istemiş, bu ideallerinin gerçekleştiremeyince, fikirlerinden bazılarını Galatasaray Sultanisi'nde tatbik etmiş. (...) Bu "yeni insan tipi", iradeli şahsiyetinin bütün melekelerini geliştiren, hayatta faydalı ve pratik şeylere önem veren "Amerikalı insan tipi"dir. "Yeni mektep" in programında sık sık tekrarlanan kelime "ameli" kelimesidir. (...) Çocuğa vücudunu ve elini kullanmasını öğretir. Dünyaya, günlük hayata yönelen bu "yeni insan"ın hayatında mistik duygulara yer yoktur." (Kaplan, 1987: 184)

değerlendirmelerini yaparken aslında Fikret'in ideolojisine işaret eder. Ancak Fikret'teki bu pozitivist yaklaşım Anglo-Sakson memleketlerin projelerine yakındır.

İdeoloji ve muhtevası bakımından son derece benzeyen ve Niyazi Hüseyinof ile Mehmet Çavuşef' in hazırladıkları "Çocuklara Şiirler" adlı eser ise, eski S.S.C.B ve onun yaymaya çalıştığı komünist sistemin projeksiyonu olarak karşımıza çıkar. Bulgaristan Türk edebiyatının ikinci dönemini oluşturan bu dönemde Bulgaristan Türk edebiyatı sosyalist yönetimin iş başına gelmesinin ardından baskılara maruz kalmış ve yabancılaşma eğilimi göstermiştir (Bahtiyar, 1996, IX). Bilindiği üzere sosyalist yönetimler edebiyat üzerinde genel manada bir baskı oluşturmuşlar, edebiyatı ideolojinin direkt aracı olarak kullanma eğiliminde olmuşlardır. Nitekim

“Stalin döneminde, Parti sanat anlayışını kendi denetimine almak gereğini duymuştu. Stalin’in adamı Jdanov’ un başı çektiği bu girişimin sonucu toplumcu gerçekçilik diye adlandırılan bir sanat anlayışı saptanmış oldu. . . Toplumcu gerçekçilik sanatın ne olduğu sorusundan çok ne olması gerektiği sorusuna cevap verir. Toplumcu gerçekçiliğe göre sanatın yansıttığı gerçeklik toplumsal gerçekliktir, ama bu gerçeklik devrimci gelişme içinde görülür ve doğru olarak tarihsel somutlukla, işçi sınıfının eğitimi gözetilerek yansıtılır” (Moran, 1994: 47-48).

Bulgaristan Türk edebiyatında da aynı şekilde karşımıza çıkan bu anlayış, makalemizin konusunu teşkil eden *Çocuklara Şiirler* adlı eserde de açıkça görülmektedir. Bu anlayışın bir tezahürü olarak Anadolu Türklerinden bazı şairlerin Bulgaristan Türk edebiyatındaki tesirlerini görmek şaşırtıcı değildir. “Bunların başında Sabahattin Ali, Suat Derviş, Fakir Baykurt, Necati Cumalı ve benzeri isimler gelmektedir. Özellikle Nâzım Hikmet’i hatırlamak gerekir. Bilindiği gibi bu şair ve yazarlar, sanatlarını ilk önce belirli ideolojilerin hizmetine verdikleri için, kâinata her zaman bir dar açıdan bakmışlardır. Bu ise, Bulgaristan’daki hâkim ideoloji ve bakış açısı olduğundan, burada kabul görmüştür. . . Bu şair ve yazarların en büyük hizmetlerinin Türkçeyi kullanmalarının olduğunu gözden uzak tutmamak gerekir” (MEB Yay., 1998: 228- 229). Ne kadar belirli bir ideolojiye hizmet etse de *Çocuklara Şiirler* adlı şiir kitabının en büyük hizmeti Türkler üzerinde baskıların olduğu bir dönemde Türkçe yazılmış olmasıdır. Elbette bu kitabı hazırlayan yazarların, kitabın içeriğini ne kadar benimsedikleri tartışma konusudur. Zira kitabın hazırlayıcılarından Niyazi Hüseyinof’un Türkiye’ye geldikten sonra Bahtiyar soyadını alarak adını Niyazi Hüseyin Bahtiyar olarak değiştirmiştir- bu kitabın dışında benzer içerikli şiirlerine rastlamamaktayız. Çünkü “şair tek bir konuyla sınırlandırmamış kendini. Aksine yaşadığı yerdeki sorunlardan aşka; Türklük bilincinden vatan hasretine; gördüğü bir tablonun güzelliğinden torununa kadar çok geniş bir yelpazede şiirler vermiştir” (Sakallı, 2012: 34-45) .

Kitabın “Birkaç Söz” adını taşıyan önsözünde;

“Bazı boşlukları doldurmak maksadiyle, Türk şiirinin klasikleri Tevfik Fikret’ten, Nazım Hikmet’ten alınanlarla Bulgarcadan ve Azerbaycan’dan tercüme edilenler hariç, kitaptaki şiirlerin çoğu gençlerimiz ve piyонерlerimiz tarafından yazılmıştır.”

(*Çocuklara Şiirler*,1955: 3)

değerlendirmesini yapan yazarlar, “Piyoner Hayatı” adını taşıyan ilk bölümde tıpkı Şermin’de olduğu gibi “ilim adamı” değil, “iş adamı yetiştirmek” gayesiyle yazılan şiirlerle başlar. Bu şiirler hem çalışmanın hem de çalışarak öğrenmenin önemini ön plana çıkarmaktadır.

Piyoner Oldum

Derslerime çalışırım
Çelik irade var bende,
Kolektife alışırım
Piyonerim artık ben de!

Şimdi 9 yaşındayım
Henüz işin başındayım
Hür barış savaşındayım,
Piyonerim artık ben de!

...

(Mehmet Hüseyinof, 1955: 7)

Marangoz

Marangozum ben beş gündür...
Çalışan her işi görür;
İnsan için sanat çoktur.
Yapılmayacak iş yoktur.
Elim işler, işim ürer;
Aletlerim birer birer
Geçerler her gün elimden;

...

(Tevfik Fikret, 2008: 51)

Bu iki şiirin yazım tarihleri arasında yaklaşık otuz yıl olmasına hatta farklı coğrafyalarda temerküz etmiş, farklı ideolojilerin bakış açılarıyla kaleme alınmış olmalarına rağmen taşıdıkları benzerlik dikkate değerdir. Bizim açımızdan önemli olan ise Tevfik Fikret’in ideolojik tesir alanının genişliğidir.

Hüseyinof, derslerine çalışan, çelik irade sahibi ve en önemlisi “kolektif yaşama” alışmış, intibak etmiş bir neslin hayalini kurmaktadır. Fikret’in “yeni mektep” ve “yeni insan tipi”nin de özellikleri bu anlamda benzerdir. Yukarıya aldığımız “Marangoz” şiirindeki yeni insan tipi “dünyevi”dir. Dünyadaki tek önemli şey “çalışmak” ve “üretmek” tir. Fikret, “Çalışan her işi görür” derken aslında insanın dünyadaki görev tanımını yapar. “Çalışmak” ve “üretmek” elbette doğru ve önemli iki nitelik olmakla beraber, “insan”ın mistik, metafizik boyutunu kapsamaz. Fikret’in ve dolayısıyla Hüseyinof’un bir prototip olarak ele aldıkları yeni neslin, “din”den yoksun bir anlayışa sahip olması ortak ideolojinin yansıması olarak algılanmalarındır.

Selim Bilalof’un,

Ben annemin kızımı
Sınıfın yıldızımı
Evde yardım ederim
Öğretmeni dinlerim
...

Çalışırım kuşlar öter
Aklım dersi kolay beller
Neşelerle dolar gönlüm
Çok şen geçer benim günüm
...

(Selim Bilalof, 1955: 8-9)

dizeleriyle, Durhan Hasanof’un,

Benim Nöbetim

Emeksever halkın çocuklarıyız
Bu sevgili, azat şirin yurttta.
Mektep bize kovan, biz de arıyız
Neşe saçıyoruz yeni hayata
...
Neslim gürbüzdür, nöbetteyiz biz.
Kalbimizde her an Dimitrof ata!
Sovyetlerin şanlı izindegiz,

Örneğimiz onlar ulu davada!

(Durhan Hasanof, 1955: 9)

dizeleri, birebir olmasa da Fikret'in dünyasıyla ideolojik anlamda örtüşür. Fikret sabit bir siyasi rejimden bahsetmez. Zaten henüz hayattayken S.S.C.B. diye bir oluşum da yoktur. Dolayısıyla, onun öngörebildiği model Anglo-Sakson bir modeldir. Ancak algıların ve hedeflerin daha sonraki yıllarda örtüştüğü görülür. Nitekim Fikret "Tarih-i Kadim" de:

Ben benim, sen de sen, ne rab, ne ibad!

O zaman ey kadîd-i nahnaha-kâr,

Şimdi "Ceng, ihtilâl, uhud, ızfar..."

Diye saydıkların kalır meçhul;

Birer u'cûbe, yâ hikaye-i gul.

Yırtılır, ey kitab-ı köhne yarın

Medfen-i fikr olan sahifelerin!

Bunu kimden fakat ümid edelim

...

(Tevfik Fikret, 1997: 16)

derken, böyle bir ümidi taşıdığını ortaya koyar. Burada, Fikret ne efendi ne kul var, şimdiye kadar anlatılanların hepsi de gulyabani masalıdır. Hatta kutsal kitabımız Kur'an'ın da ortaya koyduğu "nas" ların yok olacağını söyler. Fikret'in bu ümidinin, Hüseyinof ve Çavuşef'in derledikleri bu antolojik eserde bulması Fikret'in düşünce dünyasının etki alanını göstermesi bakımından önemlidir.

Fikret'in Şermin adlı eserinde yer alan "Hasbihal" adlı şiirinde benzer fikirlerin daha sade ve çocuklara yönelik olarak ele alındığı görülür.

Hasbihal

...

İnsan gözleriyle görür...

"Alet işler, el öğrenür."

Derler her söze kanmayın,

İşitin de inanmayın!

El tutarsa yürür sapan

Eldir sapanı da yapan

(Tevfik Fikret, 2008: 48)

Fikret'in bu mısralardaki tutumu elbette "çalışmanın önemi" ve "çalışan, üreten insanın değeri" nin vurgulanması şeklinde değerlendirilebilir. Fakat Fikret dünyası ve bütün şiirleri, eserleri dikkate alındığında farklı bir ideolojinin izlerini taşıdığı da görülecektir. "Her söze kanmayın, işitin fakat inanmayın." diyen Fikret, pozitivist bir dünya algısını önceler. "El tutarsa yürür sapan, eldir sapanı da yapan" derken öncelendiği bu pozitivist dünya algısına gönderme yapmaktadır.

Mehmet Müzekkâ Con' un "Çalış Yavrum" şiirindeki anlayış da bu çerçevede algılanmalıdır.

Çalış Yavrum

Piyoner her işi yapar
İşle yavrum, çalış yavrum!
Çalışmayanlar aç yatar
Oku yavrum, çalış yavrum!
...
Traktor tarlaları sürer
"Gün ayı, ay yılı bekler"
Emekçiyi herkes sever
Oku yavrum, çalış yavrum!

(Mehmet Müzekkâ, 1955: 13-14)

Müzekkâ, tıpkı Fikret gibi, "çalışmanın önemi" ve "çalışan insan tipinin" üstünlüğü konusuna vurgu yapar. Çalışanı, emekçiyi herkesin seveceğini söyleyen Mehmet Müzekkâ, çalışmayanların aç yatacağının altını önemle çizer.

"Okumak" ve "çalışmak" bu müşterek dünya görüşünün temel prensipleri olarak karşımıza çıkar. Hem Fikret hem de 1955 yılında Bulgaristan'da yayınlanan bu antolojik eser ısrarla bu iki unsur üzerinde durur.

Şermin, özellikle "çalışırken öğrenme" prensibi üzerinde durur. Fikret "Şermin" adlı eserinde bu pedagojik tavır üzerinde yoğunlaşır. Aynı şekilde, Hüseyinof ve Çavuşef'in antolojik eseri de bu pedagojik yaklaşımı önceler.

Sabri Demirof' un, "Küçük Talebeler" adını taşıyan şiiri ile Fikret'in Şermin adlı eserindeki şu dizeler bu anlamda karşılaştırıldığında iki metin arasındaki benzerlik daha iyi anlaşılacaktır.

Küçük Talebeler

Sabahleyin gün doğarken
 Uyanırsız erken erken,
 Haylazlık nedir bilmeyiz,
 Bal arısı gibiyiz biz.

Balı nasıl emerse
 Çiçeklerden arıcıklar,
 Çalışırız biz de derse
 Kitaplarda bize bal var!

...

Kitabımız yarın bizim:
 Yurdumuza hizmet etmek!
 Kurmak için Sosyalizmi
 Emek, bilgi ve fen gerek!

(Sabri Demirof, 1955: 15-16)

Hasbihal

Okumalı, oynamalı
 Hiç işsiz oturmamalı
 İşledikçe bu makine...
 Çarklarına dişlerine...
 Kuvvet gelir. Boş duranın
 Tenbel tenbel oturanın,
 Bu asırda ekmeği yok

...

(Tevfik Fikret, 2008: 26)

Sev yuvanı orda sen
 Kardeşlerinle koşarak
 Ötüşerek oynaşarak,

Öğrenirsin öğrenmeden
Nedir zahmet, nedir keder
Faideli birçok şeyler

(Tevfik Fikret, 2008: 26-27)

Bu dizeler hem çalışarak öğrenmenin faydalı olduğunu hem de kalıcı olduğunu ortaya koyar. Başka bir yönüyle ise özlenen “yeni insan tipi”nin özellikleri ortaya konur.

Fikret’in Şermin adlı eserinde yer alan “Bahar Abla”, “Yaz Mine”, “Sonbahar Teyze” ve “Kış Baba” gibi şiirlerin karşılığında Hüseyinof ve Çavuşef’in “Çocuklara Şiirler” adlı eserinde “Yeni Yıl”, “Yeni Yıl Geldi”, “Bahar”, “Bahar Geldi”, “İlkbahar Günleri”, “İlkbaharda” vb şiirler yer alır. Hatta Fikret’in “Papatyalar” şiiri de bu bölüme alınmıştır. Böylece ortak bir ideolojik duruşun hatta ortak bir pedagojik anlayışın yansımaları karşımıza çıkar.

Tevfik Fikret, tabiat ve hayvan sevgisini çocuklara aşılacak için onları insana teşbih etmiş, böylece daha somut imgelerle bu sevginin pekişmesi yolunu benimsemiştir. “Veli Baba” şiirinin tematik yapısında ağaç ve orman sevgisinin ön plana çıkarıldığı görülür. “Arslan” adlı şiirinde de kapıcının köpeği yoluyla, sadakat ve hayvan sevgisi gibi konular işlenir. Çocuklara Şiirler adını taşıyan eserde de benzer yöntemlerin kullanıldığını görmekteyiz.

İ. Kristef’in “Drujina Yönetmeni” adlı şiirindeki bazı bölümler, aynı duyguyu yansıması bakımından önemlidir.

Drujine Yönetmeni

Ormanın koynunda bir kapımız var,
Sağımız solumuz Stara planına...

...

Berberiz tecrübe tarlasında,
Fidan dikiyoruz, su taşıyoruz.
Bazen de sık sık ormanlar arasında
Partizanlar gibi dolaşıyoruz.

(İ. Kristef, 1955: 20)

“Ormanın koynunda bir kapımız var” dizesi Fikret’in “Veli Baba” adlı şiirindeki benzetmelerle hemen hemen aynı konumdadır.

Benzer özelliklerinin dışında “Çocuklara Şiirler” adlı eser, yoğun bir ideolojik propaganda metni hüviyetindedir.

Sabiha İshakova' nın "Zafer Yolunda", Niyazi Mehmedof' un "Saadet Şarkısı", "Hür Bulgaristan" Veselin Haçev' in "Yemin" Ragıp Mehmedof' un "Sosyalizm Yolunda", Latif Alief' in "Sosyalizm Baharı", İbrahim Tatarlı' nın "Hey Çocuklar Komünizme Ermek Var" gibi şiirleri bu propaganda unsurlarını taşıyan şiirlerden bazılarıdır. Kitapta propaganda amaçlı olmak üzere Nazım Hikmet'in "Sovyet Coğrafyası" adlı bir şiirine de yer verilmiştir.

Sovyet Coğrafyası

Kasabalarımız,
 Onlardan güzeli yok!
 Köylerimiz,
 hür ve çok güzel çok!
 Bizim bahçelerimizden daha yeşil
     Ve daha aydınlık
     zavotlar...
 bizim zavotlarımızdan daha kudretlisi yok
 Ekmeğimiz,
 pek lezzetli,
 Sınırsız tarlalarda yetişmiş,
 Kitaplar,
 en güzelleri bizim birliğimizde
 dünyada doğruluğu gösteren onlar var
     elimizde!
 Dağlar yıldızlara erişiyor
 denizin suları coşkunca dalgalanıyor,
 Memleketimizde denizlerin hepsi
     coşkun dalgalarla
     hürriyeti anıyor!
 Steplerimiz,
 Şarkılar gibi hür.
 Ormanlarımız,
 Bize türküler söyler,
 Nehirlerimiz bizi ona eliyle sever
 ...

Adil ve hür bir barış dünyası.
 Herkese hak veren,
 Saadetle gülmeyi öğreten
 Bizim dünyamızda...

(Nazım Hikmet, 1955: 60-61)

Bazı bölümlerini aldığımız bu şiirin muhtemelen Nazım Hikmet'in Bulgaristan Türklerinin sosyalist ideolojiyi benimsemelerinde katkı sağlamak için yazıldığı düşünülebilir.

"Çocuklara Şiirler" adını taşıyan bu eserin, Tevfik Fikret'in "Şermin" adını taşıyan eserle benzerliği didaktik unsurları bakımından ele alındığında belirginleşmektedir.

Kaynakça

Akay, Hasan, Tevfik Fikret, 3F Yayınevi, İstanbul, 2007.

Bahtiyar, Niyazi Hüseyin, Çağdaş Rodop Türk Şairlerinden Esintiler (Antoloji), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.

Büyük Türk Klasikleri, 9. Cilt, Ötüken-Söğüt Yayınları, İstanbul, 1989.

Fikret, Tevfik, Rübâb-ı Şikeste, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1997.

Fikret, Tevfik, 100 Temel Eser, Şermin, Akvaryum Yayınevi, İstanbul, 2008.

Hüseyinof, Niyazi ve Mehmet Çavuşef, Çocuklara Şiirler, Marodna Prosveta Devlet Matbaası, Sofya, 1955.

Kaplan, Mehmet, Tevfik Fikret (Devir-Şahsiyet-Eser), Dergah Yayınları, İstanbul, 1997.

M.E.B., Türk Dünyası Edebiyatları, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1998.

Moran, Berna, Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, Cem Yayınevi, İstanbul, 1994.

Okay, Orhan, Sanat ve Edebiyat Yazıları, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1990.

Parlatır, İsmail, Tefik Fikret, Dil ve Edebiyat Yayınları, Ankara, 1993.

Sakallı, Erol, "Rodoplardan Bir Ses: Niyazi Hüseyin Bahtiyar", Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 2, s. 34-45, Uşak, 2012.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, Edebiyat Üzerine Makaleler, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1995.